

ШУЛЯК С. О., кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри документознавства та
інформаційних систем ВП «МФ КНУКіМ»

**ШЕВЧЕНКІАНА ФОНДУ ВІДДІЛУ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ
РОБОТИ З РІДКІСНИМИ І ЦІННИМИ ВИДАННЯМИ
МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ УНІВЕРСАЛЬНОЇ
БІБЛІОТЕКИ ІМ. О ГМИРЬОВА:
ОГЛЯД І ХАРАКТЕРИСТИКА**

У фондах Миколаївської обласної універсальної бібліотеки ім.О. Гмирьова зберігаються справжні скарби, серед яких гідне місце посідають видання творів Тараса Григоровича Шевченка та література про нього ХІХ – поч. ХХ ст. Кількість таких видань складає 238 примірників – це і видання до 1917 р, і з 1918 р. по 1949 р., а також ціла низка чудово ілюстрованих сучасних видань [2].

Справжньою перлиною фонду відділу науково-дослідної роботи з рідкісними і цінними виданнями є український журнал «Основа», на сторінках якого надруковано прижиттєві публікації творів великого генія України Т.Г. Шевченка. Перший номер часопису за 1861 рік містить декілька поезій з «Кобзаря».

Книжкову колекцію фонду також складають раритетні видання творів Т.Г.Шевченка, зокрема:

Шевченко, Т. Г. Збірник творів / Т. Г. Шевченко. — Спб.: Тип. В. С. Балашева, 1883. – 526 с.

Видання петербурзької Друкарні В.С. Балашева, що побачило світ у 1883 році, є «Кобзарем» – збіркою творів Тараса Шевченка. Хоча зазвичай під «Кобзарем» розуміють збірку усіх віршованих творів поета, до цієї книги також входить його п'єса «Назар Стодоля». Особливістю публікації є те, що викладені в ній україномовні твори транслітеровано російськими літерами.

Шевченко, Т. Г. Повний збірник творів Т. Г. Шевченка / під ред. Д. Дорошенка. — 1-ше вид. — Катеринослав: Вид. Л.М. Ротенберга, 1914. – 692 с.

Збірка творів Тараса Шевченка, підготована за редакцією Дмитра Дорошенка, є одним із найповніших видань на той час. Укладачі намагалися представити творчість Тараса Григоровича у

повному обсязі, до книги увійшли не лише вірші та поеми, а й повісті, драматичні уривки російською та українською мовами, автобіографічні та інші матеріали. Видання доповнено критичною статтею та ілюстраціями художника Бориса Смирнова.

Шевченко, Т.Г. Псалми Давидові / Т.Г. Шевченко. – Полтава: друк. Г.І. Марковича, 1917. – 13 с.

Твори надруковані в цьому виданні є переспівами віршів з Псалтиря – однієї з книг Старого Завіту, автором якої є цар Давид. Обрані з неї Псалми мали мотиви співзвучні надіям та сподіванням автора, його прагненням донести до читачів свою любов до Відчизни та люту ненависть до його гнобителів. Через цензуру, яка переслідувала подібні думки, і була обрана релігійна форма псалмів.

Шевченко, Т. Г. Твори: в 3-х т. / Т.Г. Шевченко. – К.; Ляйпці: Українська накладня, 1918.

Т. 1: Про життя і твори Т. Г. Шевченка; «Кобзарь» до першого арешту. – 544 с.: іл.

Книга охоплює творчий період у житті Т.Г. Шевченка на період до 1947 року. Зміст книги є цінним не тільки в творчому, аспекті, він також розкриває суть життя поета. На сторінках відображений період життя письменника до його першого арешту та заслання. Книга видана українською мовою та супроводжується великою кількістю ілюстрацій та портретів.

Кобзарь Тараса Шевченка / під ред. К. Беднарського. – Львів : Вид. наук. т-ва ім. Шевченка, 1983.

Ч. 1 : XVI ст. – 315 с.

Представлене видання надруковане товариством ім. Т.Г. Шевченка у Львові є цінним та раритетним, як через змістовну наповнюваність, так і через додаток «Дещо про життя і літературну діяльність Тараса Шевченка». «Кобзар» є збіркою найвідоміших творів Т.Г. Шевченка, де тематика творів торкається долі рідної землі, минулого України та надії на краще майбутнє.

Шевченко, Т. Г. Поэмы, повести и рассказы Т. Г. Шевченка, писанные на русском языке / Т. Г. Шевченко. – К. : Киев старины, 1988 с.

Видана збірка містить Т. Г. Шевченка, що були написані російською мовою і залишалися здебільшого невідомими до виходу

цієї книги. У видання ввійшло 12 прозових та поетичних творів, а також портрет самого Шевченка.

В ході нашого дослідження було здійснено моніторинг творчих праць письменників-літераторів про життєвий і творчий шлях Великого Кобзаря, також представлених у фонді відділу науково-дослідної роботи з рідкісними і цінними виданнями Миколаївської ОУНБ ім. Гмирьова. Пропонуємо до вашої уваги огляд творчої спадщини М. Чалого, В. Щурата, О. Новицького, І. Белоусова, О. Грушевського, Д. Багалія:

Чалый, М. К. Жизнь и произведения Тараса Шевченка / М.К. Чалый. – К. : Тип. К. Н. Милевского, 1882. – 281 с.

Ця монографія побачила світ у 1882 році. Вона складена за спогадами людей, які особисто знали Шевченка. Автор показує характер та звички Тараса, його стосунки з жінками, в усій повноті відтворює його своєрідну особистість. Публікуються вже відомі і абсолютно нові матеріали, які викладені в хронологічному порядку.

Сборник, посвященный памяти Тараса Григорьевича Шевченка. – М. : Ком. По упорядкув. Шевченк. Свят в Москві, 1912. – 218 с.

Представлена збірка присвячена 50-річчю від дня народження Тараса Шевченка, вона містить матеріали шевченківських днів в Москві. Також опубліковано літературознавчі та публіцистичні праці Ф. де ла Барта, Агатангела Кримського, Ганни Барвінок та ін. Матеріали подані двома мовами: російською та українською.

Щурат, В. З життя і творчості Т. Шевченка / В. Щурат. – Львів : [б. в.], 1914.

Дана книга є збіркою шевченкознавчих статей, які були зібрані автором з нагоди ювілею 1914 року. Включає в себе такі статті : «Перші польські голоси про Шевченка» ; «Шевченко про Галичину» ; «Шевченко в малярським анекдоті» та ін.

Новицький, О. Тарас Шевченко як маляр / О. Новицький. – Львів ; М. : Наук тов-во ім. Шевченка, 1914. – 86 с.

Представлена публікація є працею історика мистецтва та академіка АНУСРС Олексія Новицького. Вона присвячена дослідженню постаті Тараса Григоровича Шевченка, як талановитого художника. Основною частиною видання є реєстр праць Тараса Григоровича та репродукції його картин. Роботи викладені у

хронологічному порядку, що досить зрозуміло змальовує розвиток художнього таланту поета.

Белоусов, И. Тарас Григорьевич Шевченко / И. Белоусов. – М.: Отд. печати Моск. Совета Р. и К. Д., 1919.

Книга І. Білоусова присвячена біографії Т. Г. Шевченка. Автор був захоплений творчістю поета, тож яскраво і детально описав його життєвий шлях та становлення як поета та художника. Окрім основних етапів життя Шевченка, подано матеріал про його дитинство, стосунки із родиною, тощо.

Грушевський, О. Життя і творчість Т. Г. Шевченка: 1814-1838 / О. Грушевський. – К., 1919. – 32 с.

Дана книга написана українським вченим О. Грушевським і містить дослідження автора стосовно творчого і життєвого шляху великого поета. Праця охоплює хронологічний період з 1814 по 1838 рік, даючи змогу читачеві уявити хід життя Тараса Григоровича Шевченка у цей період часу.

Багалій, Д. І. Т. Г. Шевченко і Кирило-Методіївці / Д. І. Багалій. – Х.: Держ. Вид-во України, 1925.

Книга висвітлює участь Т. Шевченка у Кирило-Мефодіївському братстві – таємній політичній організації, участь в якій і спричинила заслання великого поета. Підкреслено значення цього товариства у житті та творчості Тараса Григоровича.

Отже, наявність в бібліотечному зібранні фонду відділу науково-дослідної роботи з рідкісними і цінними виданнями раритетних видань творів Т.Г. Шевченка робить його винятковим та унікальним, можна стверджувати, що ці видання є окрасою всієї колекції рідкісних видань Миколаївської обласної універсальної бібліотеки ім. О. Гмирьова.

Список використаних джерел:

1. Видання Тараса Шевченка в Україні (1840-1923): Наук.-допом. покажч. [Текст] / ДЗ «Нац. парлам. б-ка України»; уклад. І.О. Негрейчук; наук. ред. В.О. Кононенко. – К., 2010. – 72 с.

2. Миколаївська обласна універсальна бібліотека ім. О. Гмирьова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.reglibrary.mk.ua/index.php/novini/783-svyatkuemo-200-richni-yu-vile-velikogo-kobzaryu-razom>. – Заголовок з екрану.